

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Вченою радою ННІМП ДЗВО

«Університет менеджменту освіти»

Протокол № 1 від «30» січня 2020 року

Голова Вченої ради ННІМП ДЗВО

«Університет менеджменту освіти»

О. В. Алейнікова

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО САМОСТІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

**Навчально-наукового інституту менеджменту та психології
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»**

Київ

1. Загальні положення

1.1. Положення про самостійну роботу здобувачів вищої освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» (далі – Положення) є складовою системою управління якістю ДЗВО «УМО», внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти і регулює організацію самостійної роботи здобувачів вищої освіти у Навчально-науковому інституті менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (далі – ДЗВО «УМО»).

Положення розроблене з урахуванням вимог Закону України «Про вищу освіту», Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження національної рамки кваліфікацій», стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area), інших нормативно-правових актів з питань освіти, Положення про організацію освітнього процесу, Положення про підготовку і захист магістерської роботи в Навчально-науковому інституті менеджменту та психології ДЗВО «УМО», Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освіти та освітньої діяльності в Навчально-науковому інституті менеджменту та психології ДЗВО «УМО», інших документів, якими регулюється освітній процес у ДЗВО «УМО».

1.2. Мета Положення – визначити основні засади організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «УМО» задля забезпечення високої якості (ефективності) освітнього процесу.

1.3. Завдання Положення:

- уніфікувати підходи до організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти;
- забезпечити організаційно-методичні засади для розвитку у здобувачів вищої освіти мотивації до навчання, формування навичок самостійної навчальної, науково-дослідної, аналітично-пошукової та практичної роботи, професійно значущих якостей, знань і умінь, розвитку, поглиблення наукових та практичних інтересів до майбутньої професії;
- створити можливості для гармонійного творчого розвитку особистості в умовах організації освітнього процесу.

2. Порядок проведення самостійної роботи здобувачів вищої освіти

2.1. Основні поняття, мета та завдання самостійної роботи здобувачів вищої освіти

2.1.1. Здобувачі закладів вищої освіти зобов'язані виконувати вимоги освітньої програми (ст. 63 Закону України «Про вищу освіту»), яка передбачає, у тому числі, самостійне опанування окремих тем навчальних дисциплін. Самостійна робота здобувачів вищої освіти є однією з форм організації освітнього процесу у закладі вищої освіти (ст. 50 Закону України «Про вищу освіту»).

Самостійна робота здобувача вищої освіти (далі – СРЗ) – засіб самостійного засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу в позааудиторний час, що включений до навчального плану для вивчення певної дисципліни, або в аудиторії під безпосереднім керівництвом викладача; становить понад 50% бюджету часу, відведеного на конкретну дисципліну в робочому навчальному плані з урахуванням специфіки та змісту певної навчальної дисципліни, її місця, значення і дидактичної мети в реалізації освітньої програми.

2.1.2. Мета СРЗ – системне і послідовне засвоєння в повному обсязі навчального матеріалу в межах програми навчальної дисципліни та формування у здобувачів вищої освіти самостійності як риси характеру, що відіграє важливу роль у формуванні сучасного фахівця, здатного до креативного мислення, вільного орієнтування в інформаційному просторі та прийняття важливих самостійних рішень у нестандартних професійних ситуаціях.

2.1.3. Головні завдання СРЗ – навчити здобувачів вищої освіти планувати власну стратегію навчання, раціонально організовувати свій час, працювати з комп'ютером, опрацьовувати джерела інформації, здійснювати науково-дослідну роботу.

Реалізація завдань СРЗ забезпечується при наявності серйозної та стійкої мотивації здобувачів вищої освіти. Найбільш мотивуючим фактором є підготовка до подальшої ефективної професійної діяльності.

2.1.4. Форми СРЗ:

- самостійна робота в аудиторії під безпосереднім керівництвом викладача і в його присутності;
- позааудиторна робота, яка здійснюється здобувачем вищої освіти самостійно, без викладача, але під його загальним керівництвом і контролем, у т.ч. дистанційно.

2.1.5. Зміст СРЗ при вивченні певної дисципліни визначається стандартами вищої освіти ДЗВО «УМО», освітньою (освітньо-професійною, освітньо-науковою) програмою, робочою програмою дисципліни, методичними рекомендаціями до СРЗ, завданнями викладача.

2.1.6. Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання завдання повинні бути сформульовані таким чином, щоб здобувач вищої освіти мав змогу самостійно вивчити зміст дисципліни.

2.2. Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти

2.2.1. Організація СРЗ – система заходів з цілеспрямованого навчання, контролю, стимулювання та методичного наповнення з метою забезпечення систематичності й ефективності роботи за навчальною дисципліною, при підготовці до семестрового контролю та підсумкової атестації, а також за науковою проблематикою.

2.2.2. При організації СРЗ викладачу необхідно виходити з місця і ролі навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі освітньої (освітньо-професійної, освітньо-наукової) програми для кожного освітнього ступеня,

спеціальності, спеціалізації та завдань СРЗ щодо формування відповідних знань, вмінь і навичок (компетентностей).

2.2.3. До методів СРЗ, що сприяють індивідуалізації та інтенсифікації освітнього процесу, відносять:

- проблемно-пошукові;
- проектного навчання;
- колективної розумової діяльності;
- застосування новітніх інформаційно-комунікаційних цифрових технологій у навчанні, тощо.

2.2.3.1. **Проблемно-пошукові методи** спрямовані на активізацію пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти. Їх застосування спонукає здобувачів вищої освіти до проведення самостійних досліджень, підвищує мотивацію подальшої роботи, сприяє розвитку логічного мислення, як наслідок, розвитку їх творчої самостійної діяльності:

- робота з інформаційними джерелами: опрацювання першоджерел (навчальних книг, періодичної та наукової літератури, довідників, відео-матеріалів тощо) при підготовці до практичних занять та виконанні індивідуальних завдань відповідно до робочої програми; вивчення нормативно-законодавчої та правової бази; опрацювання інтернет-ресурсів за певною проблематикою навчальної дисципліни;
- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- самостійне вирішення практичних завдань (виконання робіт аналітичного спрямування; вирішення і письмове оформлення завдань, схем, діаграм, інших робіт графічного характеру; відпрацювання тренінгів; самостійне опрацювання тестів відповідно до теми практичного заняття; самостійне розв'язання типових задач, ситуаційних вправ; підготовка до поточного та підсумкового контролів);
- переклад іноземних фахових текстів тощо.

2.2.3.2. **Методи проектного навчання** спрямовані на досягнення прогнозованих результатів СРЗ на основі вже здобутого досвіду. Їх використання недоцільне та неможливе без чіткого визначення дидактичних завдань, які здобувачі вищої освіти вирішують у навчальній діяльності за різними типами проєктів:

- підготовка критичного есе, дайджесту на статті зарубіжних і вітчизняних авторів за визначеною тематикою;
- підготовка з обраної теми доповіді, презентації, портфоліо;
- підготовка професійного кейсу;
- написання курсової роботи (проєкту);
- написання випускного кваліфікаційного проєкту (роботи);
- проведення власних досліджень при підготовці до олімпіад та конференцій, конкурсів наукових робіт, участі в круглих столах та форумах;
- підготовка доповідей на наукові семінари, засідання наукових гуртків, клубів;

- підготовка прописів для виконання лабораторних робіт, а також оформлення відповідних протоколів і підготовка до їх захисту;

- аналіз конкретної виробничої, технологічної, проблемної ситуації та підготовка відповідних аналітичних матеріалів.

В основу розробки індивідуальних проєктних завдань викладачем має бути покладений особистісно орієнтований підхід, що ґрунтується на засадах партнерської взаємодії між викладачами та здобувачами вищої освіти.

2.2.3.3. Методи колективної розумової діяльності. Сутність методів полягає в колективній творчості здобувачів вищої освіти, спрямованій на вирішення певних завдань підвищеної складності. Їх застосування сприяє виявленню та розвитку творчого мислення, здібностей здобувачів вищої освіти, підвищенню рівня їх самостійності та інтелектуального розвитку, формуванню навичок колективної роботи, поліпшенню комунікативних навичок, емоційного стану здобувачів вищої освіти. Методи колективної розумової діяльності вирізняються новизною, більшою мобільністю у виборі напрямів розв’язання проблеми, творчістю учасників. До таких методів відносяться:

- формування колективних проєктів;
- групові ситуаційні завдання;
- ділові ігри;
- тренінги;
- брейн-ринги;
- web-сьорфінг;
- кінокоучинг;
- тощо.

2.2.3.4. Методи застосування новітніх інформаційно-комунікаційних цифрових технологій у навчанні надають можливість диференціації, поглиблення індивідуалізації навчання, розширення можливостей контролю та самоконтролю, використання творчих завдань.

Цифрові технології виступають як зручний та потужний засіб отримання певного результату, а також сприяють:

- унаочненню запропонованого викладачем навчального матеріалу;
- поєднанню різних способів сприйняття інформації;
- підвищенню мотивації здобувачів вищої освіти до самостійної роботи за рахунок її наближення до реальних умов майбутньої професійної діяльності.

2.2.4. Завдяки систематичній самостійній роботі здобувач вищої освіти може:

- отримати якісні і ґрунтовні знання;
- набути практичних навичок в організації самостійної роботи;
- раціонально планувати і використовувати час;
- опанувати методики самостійної роботи й виховати у собі прагнення до постійного поповнення й оновлення загальних та спеціальних (фахових) знань у практичній діяльності.

2.3. Навчально-методичне та матеріально-технічне забезпечення самостійної роботи здобувачів вищої освіти

2.3.1. До комплексу **навчально-методичного забезпечення СРЗ** відносяться:

- програма та робоча програма навчальної дисципліни;
- календарно-тематичний план лекційних та практичних/семінарських (лабораторних) занять;
- опорний конспект лекцій;
- збірник задач і завдань до практичних/семінарських (лабораторних) занять з дисципліни,
- методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти;
- ситуаційні вправи (кейси) та ділові ігри;
- друковані та електронні підручники, навчальні посібники;
- практичні завдання з необхідним рівнем їх варіативності;
- тестові завдання;
- візуальні засоби, зразки, фонд законодавчих та інструктивних документів;
- дистанційні курси.

Для СРЗ також рекомендується відповідна наукова та фахова монографічна, періодична література, інтернет-ресурси.

Повний перелік навчально-методичного забезпечення СРЗ завчасно до початку семестру уточнюється викладачем та доводиться до відома здобувачів вищої освіти на першому занятті.

2.3.2. Викладач забезпечує розробку нового та актуалізацію наявного навчально-методичного забезпечення СРЗ відповідно програми дисципліни з метою створення необхідних та достатніх умов навчання, задоволення потреб здобувачів вищої освіти у методичних розробках.

2.3.3. Основною складовою **матеріально-технічного забезпечення СРЗ** є: навчально-методична та наукова література бібліотеки ДЗВО «УМО» (у т.ч. мультимедійна та методична); інформаційні бази; система дистанційного навчання; сучасні технічні засоби обладнання (специфічні носії навчальних матеріалів) й апаратура, що застосовуються в освітньому процесі з метою підвищення його ефективності.

2.4. Контроль та самоконтроль самостійної роботи здобувачів вищої освіти

2.4.1. Контроль СРЗ здійснюється відповідно до «Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освіти та освітньої діяльності в Навчально-науковому інституті ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

2.4.2. Навчальний матеріал дисципліни, засвоєний здобувачем вищої освіти під час самостійної роботи (поряд з таким, який опрацьовується під час інших навчальних занять), виноситься на поточний та підсумковий контроль.

2.4.3. Контроль СРЗ включає: відповідь на питання; перевірку результатів виконаних письмових вправ і завдань з обов'язковим посиленням на всі використані джерела.

2.4.4. Можливість здійснення здобувачем вищої освіти самоконтролю передбачається у відповідних методичних матеріалах.

2.4.5. До засобів самоконтролю відносяться:

- складання плану відповіді, формулювання висновків на основі;
- вивченого навчального матеріалу;
- самотестування за допомогою розроблених викладачем;
- контрольних тестів з ключем правильних відповідей до них;
- дискусії з наукової проблематики;
- робота з літературою з метою уточнення та доповнення;
- фактичного матеріалу, порівняння зі зразком;
- перевірка правильності виконання завдань за допомогою рекомендованих джерел тощо.

2.4.6. Завдання для контролю / самоконтролю повинні:

- формувати (поглибити) інтерес здобувача вищої освіти до теми, всієї дисципліни;
- спонукати до засвоєння нової термінології та понять;
- сприяти баченню міждисциплінарних зв'язків;
- заохотити до якісного вивчення матеріалу;
- формувати компетентності майбутнього фахівця тощо.

2.4.7. У проведенні контролю / самоконтролю СРЗ важливу роль відіграє використання сучасних комп'ютерних технологій. Контроль / самоконтроль СРЗ з використанням комп'ютерних технологій здійснюється на основі методичного забезпечення, розробленого викладачем.

2.4.8. Бали, отримані здобувачами вищої освіти за результатами СРЗ, викладач оголошує на кожному практичному (семінарському, лабораторному) занятті.

3. Проведення консультацій науково-педагогічними працівниками ДЗВО «УМО» при організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти

3.1. **Консультація** – один із видів навчальних занять у закладі вищої освіти (ст. 50 Закону України «Про вищу освіту»), що передбачає роботу науково-педагогічного працівника зі здобувачами вищої освіти або групою здобувачів вищої освіти, яка проводиться поза розкладом навчальних занять з певної дисципліни.

3.2. Сутність проведення консультації полягає у створенні необхідних умов для реалізації пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти і має на меті систематизацію, поглиблення та закріплення теоретичних і практичних знань, які здобувачі вищої освіти отримують в процесі навчання, а також застосування цих знань при вирішенні конкретних завдань і на практиці.

3.3. Метою проведення консультації є:

- виявлення обсягу, глибини і якості сприйняття здобувачем вищої освіти навчального матеріалу; недоліків чи прогалин у знаннях здобувача вищої освіти та встановлення їх причин і шляхів усунення;

- стимулювання інтересу здобувача вищої освіти до навчальної дисципліни;
- підвищення рівня підготовки здобувача вищої освіти, всебічне сприяння в опануванні ним програми навчальної дисципліни;
- розвиток у здобувача вищої освіти навичок самостійного опрацювання;
- матеріалу та оволодіння методикою наукових досліджень.

3.4. Консультації є невід'ємною складовою робочого часу викладача і проводяться в його межах.

3.5. Консультації з самостійної роботи проводяться перед виконанням та при підведенні підсумків СРЗ, у процесі роботи здобувачів вищої освіти над курсовими та випускними кваліфікаційними проектами (роботами).

3.6. Консультації викладача зі здобувачами вищої освіти проводяться відповідно до затвердженого завідувачем кафедри графіку, в якому визначено час проведення консультації та номер аудиторії (лабораторії, кабінету). Використання аудиторного фонду для проведення консультацій обов'язково узгоджується з навчальним відділом ННІМП.

3.7. Викладач на першому занятті повинен ознайомити здобувачів вищої освіти з графіком проведення консультацій, який розміщується на офіційному сайті ДЗВО «УМО» на сторінці кафедри і на дошці оголошень кафедри.

3.8. Здобувачеві вищої освіти, який звернувся у визначений графіком час, викладач зобов'язаний надати консультацію або провести індивідуальну роботу, в тому числі з метою відпрацювання пропущених навчальних занять.